

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

מה.

עין משפט
נר מצוה

(א) עדיו פ"א מ"ט מע"ש
פ"ב מ"ח כבורות נ"ג
ז' עדיות פ"א מ"ו מע"ש
פ"ב מ"ט א' עדיות שס
מ"ט מע"ש שס מ"ח
כבורות נ"ג; ד' כס"ב
ולגשיאלכלס.

תורה אור השלם

1 ונתתה בקסף וצרת
הכסף בידך והלכת אל
המקום אשר יבחר י'
אלהיך בו.

דברים יד כה
2 ונתתה הכסף בכל
אשר תאזר נפשך בבקר
ובצאן וביין ובשקר ובכל
אשר תשאִלך נפשך
ואבלת שם לפני י'
אלהיך ושמחת אתה
וביתך; דברים יד כו

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה גבל וכו'
שכלל פסג משתכר
השולחני ונמלא:

גליון הש"ס

גמ' הפורט סלע במועות
מע"ש. עין לקמן דף נג
ע"א תוס' ד"ה דלמא חמי:

מוסף רש"י

הפורט סלע במועות
מע"ש שני. ממני מעות
מע"ש שני; שהיו לו פרוטות
ורוה להחליפן בסלעי כסף
מפני משו הדך (בכורות
(ג).

אסור ללוות דינר דנינר. שמה יוקירו ויבא ליד רבית וצדינר והב קאמר כדמפרש ואזיל: **לעולם אימא לך ר' יוחנן הוא דאמר דברי הכל מחללינן.** לגבי פירא טבעא הוי: **כדתנן (לעיל דף מד.) הזהב קונה את הכסף: הכי נמי מסתברא.** דרבי יוחנן הוא דאמר מחללינן: **הפורט מעות נחשת של מעשר שני וזבא לפרוטין כסף להעלות לירושלים מפני משאוי הדך: ז"ש אומרים ככל הסלע מעות.** אס נא לפרוטין יפרוט כולן ויתן מעות בשביל כל הסלע: **וז"ה אומרים.** לא יפרוט לקנות זרכי סעודה ואס ירונו הכל אצל שולחני לפרוט יוקירו הפרוטות ונמלא מעשר שני נפסד לפיכך ישאו פרוטות עמהן להוילא במקלת לכשילוח: **יפרוט הכסף שצידו מעט מעט: השאל לז"ש כו'. דמדקמני ממועות מעשר שני ש"מ חילל פירות על הפרוטות: לגבי דהבא מיבעיא.** דמחללינן פירות. ומיכתא דמ"ד אף צפירות על דינרין מחלוקת: **הכסף וזרת הכסף והלכת (דברים יד): כסף ראשון.** שחללת הפירות עליהם אתה זריך לגור צידך ולהוליד ולא שחלל איתו כסף על כסף אחר: **הכסף כסף ריבה.** כסף יתירא כתיב צפירה: **אף צפירות על דינרין מחלוקת.** וטעמא דז"ש משום דדהבא פירא הוא ולא מתחלל עליה מעשר: **ולמ"ד בסלעין על דינרין.** דוקא פליגי וטעמא דז"ש משום כסף שני הוא ולא משום דדהבא פירא הוא: **אדמיפלגי בסלעין על דינרין.** שיש לטעות ולומר טעמא משום דדהבא חשיב ליה פירא הוא ניפלגו בסלעין על סלעין ששיניהם של כסף: הוא אמרינא. בסלעין על סלעין הוא דפליגי בית הלל עלייהו דלית להו כסף ראשון ולא כסף שני: **אבל בסלעין על דינרין אימא מודו להו.** דלא מיתחלי משום דדהבא פירא הוא קמ"ל: **ה"ג הפורט סלע של מעשר שני צירושלים.** שהיה מחליף סלעים שצידו ונוטל פרוטות להוילאם לזרכי סעודות מעשר: **זים שמאי אומרים.** אס נא להחליף כל הסלעין שצידו במועות יחליף: **וז"ה אומרים.** לא יחליף אלא חזיין שמה לא ישאה צעיר עד שיוילא את כולן ויפקיד צעיר עד רגל אחר והפרוטות מתעפשות ואס יחזור ויחליפם בסלעין נמלא שולחני משתכר שתי פעמים ומועשר שני נפסד: **ת"ש.** מההיא קמיימא דלא מיירי צירושלים דמחליף פרוטות ונוטל סלע:

אסור ללוות דינר בדינר דינר דמאי אילימא דינר של כסף בדינר של כסף לגבי נפשיה מי איבא למ"ד לאו טבעא הוי אלא פשיטא דינר של זהב בדינר של זהב ולמאן אי לב"ה הא אמרי טבעא הוי אלא לאו לב"ש וש"מ ר' יוחנן הוא דאמר אין מחללינן לא לעולם איבא לך ר' יוחנן הוא דאמר מחללינן ושאני הלואה כיון דלענין מקח וממכר שוויהו רבנן כי פירא דאמרינן איהו ניהו דאוקיר וזיל לגבי הלואה נמי פירא הוי ה"ג מסתברא דכי אתא רבין א"ר יוחנן אע"פ שאמרו אסור ללוות דינר בדינר אבל מחללינן מעשר שני עליו ש"מ ת"ש^(א) הפורט סלע ממועות מעשר שני ב"ש אומרים בכל הסלע מעות וב"ה אומרים בשקל כסף בשקל מעות השתא לב"ש לגבי פריטי מחללינן לגבי דהבא מיבעיא שאני פריטי באתרא דסגין חריפי לישנא אחרינא אמרי לה רבי יוחנן וריש לקיש חד אמר מחלוקת בסלעין על דינרין דב"ש סברי הכסף יכסף ראשון ולא כסף שני וב"ה סברי הכסף כסף ריבה ואפילו כסף שני אבל פירות על דינרין דברי הכל מחללינן דאכתי כסף ראשון הוא וחד אמר אף בפירות על דינרין נמי מחלוקת ולמ"ד סלעין על דינרין מחלוקת אדמיפלגי בסלעין על דינרין לפלגי בסלעין על סלעין אי אפלגי בסלעין על סלעין הוה אמינא ה"מ בסלעין על סלעין אבל בסלעין על דינרין מודו להו ב"ה לב"ש דדהבא לגבי כספא פירא הוי ולא מחללינן קמ"ל ת"ש^(ב) הפורט סלע של מעשר שני בירושלים ב"ש אומרים בכל הסלע מעות וב"ה אומרים בשקל כסף בשקל מעות השתא כספא לגבי פריטי מחללינן ולא אמרינן כסף ראשון ולא כסף שני לגבי דהבא דחשיב מיניה מי אמרינן כסף ראשון ולא כסף שני אמר רבא ירושלים קמותבת שאני ירושלים דכתיב ביה ונתתה הכסף בכל אשר תאזר נפשך בבקר ובצאן תא שמע^(ג) הפורט סלע ממועות מעשר שני בית שמאי אומרים בכל הסלע מעות וב"ה אומרים בשקל כסף בשקל מעות אלא דכולי עלמא הכסף כסף ריבה ואפילו כסף שני אלא אי איתמר דרבי יוחנן ור' שמעון בן לקיש הכי איתמר חד אמר מחלוקת בסלעין על דינרין דב"ש סברי גזרינן שמא

לגבי נפשיה מי איבא למ"ד לאו טבעא הוי. וא"ת א"כ היכי מוכח לעיל (דף מד.) דרבי חייל סבר דהבא הוי טבעא דלמא היינו דוקא לגבי נפשיה ולא לגבי כספא וי"ל דלעיל סבר כמסקנא דהכא דאי לענין מקח וממכר פירא הוי לגבי הלואה נמי פירא הוי: **אלא לב"ש.** ולא שיקצור כמותו אלא אליבייהו קאמר אי נמי ר' יוחנן סבר לה כמתני' דהזהב קונה את הכסף: **ושאני ה"וואה.** השתא מני מיירי צדינר כסף וכצית הלל וא"ת היכי מוכח כסמון ה"ג מסתברא דר' יוחנן דאמר מחללינן מדאמר ר' יוחנן אע"פ שאמרו אסור ללוות דינר צדינר אצל מחללינן מעשר שני עליו מנ"ל דאירי צדינר זהב וכצית שמאי דלמא צדינר כסף וכצ"ה וי"ל דגל כרחק צדינר זהב אירי דאי צשל כסף וכצית הלל פשיטא דמחללינן דמתניתין היא (מע"ש פ"ב מ"ו) לא יעשה סלעין דינרי זהב א"כ אומן סלעין חילל פירות עליהן ולז"ש דוקא אסור ללוות כסברי דהבא דהוי אצל לז"ה מותר ללוות דדהבא טבעא הוי דהא מחללינן סלעין עליו ולז"ש נמי הוי טבעא לחלל פירות עליו וכן לקמן (דף מה.) ר"ש אומר אין דינר זהב קונה טלית אלא לגבי פירא טבעא הוי ואפילו לגבי כספא מקרי טבעא דשמה פילדותו מסתברא ומיהו ר"ח פירא דהכי אמר רב האי גאון דדהבא פירא הוי לכל מיילי ושמה צימני האמוראים היה זהב יואל דהזאה והוה טבעא וצימני הגאון לא היה יואל כלל ולכן אמר דהבא פירא:

בבבא הסלע מעות. רש"י פי' טעם צדינר ז"ה וצדינר ז"ש לא נתן טעם משמע לז"ש יכול לעשות מה שירצה וכן לקמן דהפורט סלע צירושלים וקשה דנמסכת עדיות (פ"א מ"ט) תני להו צהדי דברים דז"ש לחומרלא והוי ליה למתנייהו צהדי קולי ז"ש לכן נראה דז"ש דוקא בכל הסלע קאמרי ולא יחליף ז' וג' פעמים שכלל פעם משתכר (ו) החנוני ונמלא מפסיד מעשר שני מעות שלא יתעשו צדק קודם שיגיע סם:

לפלגי בסלעין על סלעין. ריב"ז ל"ג ליה דלמאי יחלל על סלעין אחרים מיהו הא לא קשיא שהראשונים אינם חריפים להוילאם צירושלים כמו השניים שם מטבע אחר והא דאמר דהגוזל [קמח] (ב"ק 97 א) התקינו שיהו כל המעות שיגיעו על סלעין:

יא א ב טו"שע י"ד סי'
קסג סמ"א א'
יב ג מ"י פ"ה מה"ג
מעשר שני הל' ד':
יג ד מ"י שם פ"ד הל' ה'
ועי' דר"ש פ"א דלמאי
מסנה ב':
יד ה מ"י פ"ה שם הל'
יד:

רבינו הגנאל

על דינרין מחלוקת דאמר ר' יוחנן אסור ללוות דינר בדינר ומסתברא דינר של זהב בדינר של זהב ואליבא דב"ש דסברי דהבא פירא הוא והוה ליה כסאה בסאה ואסור. ואילו עמיה החלכה בכך היינו מקשין וכו' ר' יוחנן כב"ש אמרה לשמעתיא אלא כיון דנחת לא חשש לה דהרעין הכי לא לעולם ר' יוחנן דאמר פירות על אסר הלואה דינר בדינר משום דחזו דלענין מקח וממכר שוויה כפירא דתנן ההוב קונה את הכסף גם הוא לענין הלואה משום חומרא דרביית עשאי כפירא ואסור. אבל לגבי פירא לעולם טבעא הוי. ואמרי' הכי נמי הוי ומחללינן מעשר שני בדינרי דב"ש דאסור ללוות דינר בדינר. ת"ש (א) מעשר שני יתן לאבילה ולשתיה ולטיבה וכו' ותנן הפורט סלע של מעשר שני בירושלים ב"ש אומרים בכל הסלע מעות. וב"ה אומרים בשקל כסף ובשקל מעות פי' מעות הללו פריטי אינן ופשוטה היא ואסיקנא אלא דכולי עלמא הכסף כסף ריבה ואפי' כסף שני פי' אפי' הכסף שהוא דמי מעשר שני מותר לפרוטו בכסף אחר שנא' וצרת הכסף ונתתה הכסף בכל אשר תאזר נפשך והוה כסף כסף ריבה. ואי איתמר הכי איתמר ר' יוחנן וריש לקיש חד אמר בסלעין על דינרין מחלוקת (א) ז"ל בפיק מעשר שני וכו' ולמיהו וכו' מן הפוטע סלע וכו'.

השתא כספא לגבי פריטי מחללינן. הא פשיטא ליה שיש חלוק צין ירושלים לחוץ לירושלים עיקר חלול הוא פירות על פריטי או על סלעים כדי להקל משאו וצירושלים עיקר החלול הוא כסף על פירות כדי לאכלס או על פריטי כדי לקנות בהם זורך אכילה ולכן לא פריך מינה לנישנא קמא ולא למ"ד אף צפירות על דינרין מחלוקת ופליגי אי דהבא פירא הוי אי לאו ולא פריך אלא למ"ד דטעמייהו דז"ש משום כסף ראשון ולא כסף שני דלענין ראשון ושני סבור שאין לחלק צין מוח ירושלים לחוזה לה: **בבבא אשר תאזר נפשך.** ואם תאמר והא צעין פרי מפרי וגדולי קרקע וי"ל דלא ממעטין אלא מים ומלא אצל לא פרוטה דצפרוטה קונה צקר ואין דהו פרי מפרי: אין